

Nr 372

Av herrar **Nestrup** och **Sunne**, *angående inrättande av nya lärarhögskolor, m. m.*

”Kraftiga åtgärder från statsmakternas sida är otvivelaktigt av nöden för att tillförsäkra de unga lärarna den praktiska yrkesutbildning de behöver och ge dem utbildningen i rättan tid. Åtgärderna är så mycket mer angelägna, som ett betydande antal lärare, vilka redan är i tjänst ute vid läroverken, ännu icke har kunnat erhålla sin praktiska lärarutbildning.” (Prop. nr 209/1954, sid. 45.)

”Med tanke på den brist, som råder på lärare med full kompetens, är detta (den otillräckliga utbildningskapaciteten) ett allvarligt missförhållande, och åtgärder måste därför enligt min mening snarast vidtagas för att öka möjligheterna att erhålla praktisk lärarutbildning. Härför talar även hänsyn till de läraraspiranter, som nu icke kan erhålla hänvisning till lärarkurs.” (Prop. nr 103/1954, sid. 12.)

”Utskottet finner — — — — — angeläget, att åtgärder vidtages för att nedbringa den s. k. provårskön — — — — —. — — — — — detta problem — — — — — måste ägnas särskild uppmärksamhet de närmaste åren, — — — — —”. (Statsutskottets utlåtande nr 189/1954, sid. 70.)

Utbildningskapaciteten har sedan dessa uttalanden gjordes ökat men inte i takt med utvidgningen av skolväsendet och tillströmningen av unga läroverkslärare, dvs. filosofie magistrar och liknande, — trots att denna tillströmning hållit sig långt under vad samhället önskat. När departementschefen år 1954 gjorde sitt ovannämnda uttalande, beräknade han den s. k. provårskön, dvs. antalet icke-ordinarie läroverkslärare med full teoretisk utbildning men utan praktisk lärarutbildning, till ”flera hundra”. I dag torde antalet sådana lärare uppgå till ca 2 000. Trots att riksdagen uttalat sig för att ”provårskön” skall nedbringas, har den under de senaste sex åren blivit allt större. I stället för en minskning har en två- eller tredubbling ägt rum.

Ett par tusen ordinarie tjänster i läroämnena vid de högre skolorna står i dag tomma. Bristen på läroverkslärare är naturligtvis ett av skälen till detta förhållande. Ett annat — i regel föga beaktat — viktigt skäl är att statsverket ej tillhandahåller de icke-ordinarie läroverkslärarna praktisk lärarutbildning i tillräcklig utsträckning. Utan denna utbildning saknar

de behörighet till ordinarie tjänst. En stor del — kanske nära hälften — av de vakanta tjänsterna skulle förmodligen i dag vara besatta med ordinarie innehavare, om tillflödet icke strypts genom de otillräckliga utbildningsresurserna.

De vakanta tjänsterna finns framför allt i landsorten. Den skolform som drabbats hårdast är försöksskolorna. Om riksdagens intentioner år 1954 förverkligats, skulle landsorten och försöksskolan icke ha varit så illa utsatta under de senaste åren. Försöksverksamheten med enhetsskola skulle ha gett ett betydligt tillförlitligare resultat.

I skrivelse till Kungl. Maj:t våren 1958 framhöll skolöverstyrelsen, att lärarutbildningsanstaltens kapacitet måste avsevärt ökas. Annars skulle situationen snabbt komma att försämrats. Överstyrelsen underströk, att enhetsskolan hade stora svårigheter att få akademiker med kompetens för ordinarie tjänst och att det vore av vital betydelse för försöksverksamhetens utveckling, att dessa svårigheter undanröjdes. Skolöverstyrelsen förordade en skyndsam utredning om möjligheterna att öka utbildningskapaciteten genom inrättande av nya lärarhögskolor eller praktiska lärarkursanstalter. Kungl. Maj:t har ännu icke tagit initiativ till en sådan utredning.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 förklarar överstyrelsen, att det är ytterst angeläget att fr. o. m. budgetåret 1960/61 egentlig lärarkurs inrättas vid ytterligare tre läroverk intill dess lärarhögskoleväsendet fått en sådan omfattning, att behovet av praktisk lärarutbildning kan på denna väg i tillfredsställande omfattning tillgodoses. Härigenom skulle utbildningskapaciteten öka med ca 30 lärarkandidater per termin.

Departementschefen har ansett sig icke kunna tillstyrka att mer än ytterligare en sådan lärarkursanstalt inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Med denna lärarkursanstalt ökas den totala lärarutbildningskapaciteten med ca 10 lärarkandidater per termin.

De faktiska förhållandena visar enligt vår mening med full tydlighet, att det föreligger ett trängande behov av ytterligare lärarutbildningsanstalter för läroverkslärare. De av skolöverstyrelsen föreslagna tre nya lärarkursanstalterna synes vara ett minimitillskott budgetåret 1960/61.

En skyndsam utredning, hur man i fortsättningen skall råda hot på missförhållandena, synes därjämte vara av behovet påkallad. De riktlinjer, som riksdagen tidigare dragit upp i denna fråga, får icke stanna på papperet.

Med stöd av det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta att tre nya lärarkursanstalter skall inrättas fr. o. m. budgetåret 1960/61 samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en skyndsam utredning angående möjligheterna att genom inrättande av nya

lärarhögskolor eller praktiska lärarkursanstalter öka utbildningskapaciteten i den utsträckning, som en beräkning av lärarbehovet motiverar.

Stockholm den 27 januari 1960

Nils Nestrup

Johan Sunne

Nr 373

Av fröken **Nordström m. fl.**, om en allsidig översyn av konstfackutbildningen.

(Lika lydande med motion nr 465 i Andra kammaren)

Stockholm den 27 januari 1960

Margareta Nordström

Staffan Hedblom

Ingrid Gärde Widemar

Nr 374

Av fröken **Nordström** och fru **Svenson**, om utredning rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter.

(Lika lydande med motion nr 488 i Andra kammaren)

Stockholm den 27 januari 1960

Margareta Nordström

Gärda Svenson